

Kişilik ve Bir Kur'an Terimi Olarak Şâkile

Personality and Shakila as a Qur'anic Term

Ramazan BİÇER¹

¹Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, rbicer@sakarya.edu.tr

ÖZET

Kişilik, insani bir olgu olup, doğrudan bireye yöneliktir. İnsanı kendi yapan ve diğerlerinden ayıran bir konumdur. İnsanlar da kişilikleri doğrultusunda değer yargısına sahip olurlar. Kişilik terim olarak huy, karakter, yaratılış, bilişsel yapı, ahlak ve yaşam biçimi anlamlarına gelmektedir. Kişilik farklı boyutlara sahip olup, onu şekillendiren etmenler de bulunmaktadır. Bunlar arasında çevre ve özellikle eğitimin ayrı bir yeri vardır. Kur'an'da kişiliğe yönelik bütün boyutları içeren bir terim bulunmaktadır ki, o da "şakile" sözcüğüdür. İnsanların yaratılış biçimine yönelik olarak kullanılan şakile, eğitim açısından bireysel farklılıkları dikkate alan bir metot tavsiye etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Karakter, Kalıtım, Çevre, Eğitim, Kur'an, Şakile.

ABSTRACT

Personality is a human event and directly aimed at human. It has a position to characterize person and differ it from others. All men have positive or negative value judgments on goods, people, and events in parallel with their personality. Personality means, habit, character, nature, cognitive structure, moral/ethic, and life style. Personality has different dimensions and formed by internal and external factors. Education and environment have particular importance. There is a word in the Qur'an which comprised many of these means: Shakila. Shakila is intend to human psychology. It recommends an education style which considers individual abilities and differences

Keywords: Personality, Character, Genetic, Environment, Education, Qur'an, Shakila.

GİRİŞ

Kişilik

Dilimizin en soyut sözcüklerinden biri olan kişilik kelimesinin İngilizce karşılığı "personality"dir. Latince tiyatro oyuncularının yüzlerine taktıkları maske (persona) sözcüğünden gelmektedir. Antik tiyatrodan, oyuncunun oyun esnasında taktığı bu

maskenin bir özelliği oyunun süreklilik ve sabitlilik göstermesi ilkesine dayanmaktadır. Maskenin ifade ettiği bu süreklilik görünümü gibi, bir tutarlılık ve devamlılığı ifade eden psikolojik bir fonksiyonun insan kişiliğinde mevcut olduğu benimseniyordu (Erkuş, 1994. 114). Grekçe kişiliğin bir yanı, insanı öteki kişilerle ilişkilerinde aldığı tavır, gösterdiği davranış, başka bir deyişle, taktığı maskedir.

Çevreyle sürekli ilişkide olan insan, çoğu kez duygularına, düşüncelerine, tutum ve davranışlarına olduklarından değişik biçim vermeye çalışır. Kimisinde bu durum süreklidir; kimisi yerine göre değişik görünmek ister. İnsan sürekli ya da zaman zaman takınılan bir maskenin arkasına sığınarak, kendisini istediği ya da istendiği gibi göstermeye çalışır.

O halde kişilik kavramı bireyin başkalarıyla kurduğu ilişkilerdeki tepkiyi ve kendisini gösterme biçimini içermektedir (Köknel, 1997, 22). Zaman zaman mizaç ve karakter kavramlarıyla eşanlamda kullanılan kişilik, bireyi diğer bireylerden ayıran öznel davranışlarını kapsar. Bir başka deyişle bireyin sergilediği davranışlarla kişiliği hakkında bir fikir geliştirebiliriz (Uysal, 1996, 25).

Kişilik şahsiyet kelimesinin karşılığı olarak dil kuralları bakımından yanlış üretilmiş bir kelimedir. “Bu araba kaç kişilik?” cümlesinde yer alan kişilik kelimesi bu cümlede doğru olarak kullanılmaktadır. Ancak şahsiyet anlamında kullanılmamakta, arabanın içindeki mekanın büyüklüğünü belirlemektedir.

Kişilik kavramı psikolojide terminolojik bir kelime olmasına rağmen gündelik dilde çok çeşitli manaları ifade etmek amacıyla kullanılır. Günlük hayatta “Kişiliği kuvvetli ve zayıf insanlar”, “İyi adam ama belirli bir kişiliği yok”, “Uzaktan çok çekici ama yakından tanıyan birisi için kişiliksiz” gibi cümle kalıplarına rastlamakla birlikte, kişinin toplumsal manada ifade edilişinde de kişilik kavramı karşımıza çıkmaktadır. Çoğu zaman “Kişiliksiz”, “Kişiliği silik”, “Kişiliği zayıf”, “Kişilik sahibi” v.b. ifadeler kullanılır. Bu konu üzerinde bir diğer önemli problem ise kişilikle eş anlamda kullanılan karakter ve mizaç sözcüklerdir. Karakter, mizaç, huy gibi sözcükler kişilik manasına kullanılan fakat kişiliğin alt özelliklerini ifade eden önemli iki kavramdır.

Kişilik çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahiptir. İrade, zeka, duygu, heyecan, mizaç, biyolojik yapı, soya çekim, çevre etkinlikleri, sosyo-ekonomik etkenler gibi pek çok özellikler kişiliğin içeriğinde yer alır. Bu nedenle psikologların kişilik üzerinde anlayabildikleri bir tanımlama yoktur. Kişiliğin ellinin üzerinde tanımını tespit eden Allport: “İki insan arasındaki ayrılık, iki hayvan arasındaki farktan çok daha karmaşıktır” der. Parot kişiliği; bireyin kendine özgü davranış biçimlerini veren zihni yapısını tüm elemanlarının sentezi olarak tanımlar (Altınköprü, 1999, 19).

Getzel kişilik hakkında yapılan bütün tanımlamaları göz önünde bulundurarak bunları üç bölüme ayırmıştır. Davranışsal tanımlama; kişilik, insanın kendine özgü ve az çok her zaman gözlenebilen davranış ve alışkanlıkların tümüdür. Davranışçı psikologlardan Watson’a göre kişilik, insanın alışkanlıklarının ya da alışkanlık sistemlerinin toplamıdır. Sosyal uyarıcı olarak kişilik; insanın toplumda oynadığı çeşitli roller ve bu rollerin başkaları üzerinde bıraktığı etkilerin tümüdür. Derinlik psikologlarına göre kişilik; insanın iç hayatındaki dinamik güçlerin kendine has özellikleri ile açıklanabilir. İnsanın gözlenebilir ve ölçülebilir bütün özellikleri bir takım iç etmenlerden ileri gelmektedir (Baymur, 1997, 253-254). Allport’a göre, kişilik insanın çevresine, kendine özgü ve tek olarak tanımlanabilecek uyumunu sağlayan psikolojik sistemlerin, bireyin içinde oluşturdukları dinamik örgüttür (Altınköprü, 1999, 19). Ancak bütün tanımlamalara bakıldığında ruh bilimciler genel manada kişiliği, bireyin kendine özgü ve ayırıcı davranışlarının bütünü olarak tanımlarlar.

Özcan Köknel’e göre kişili, bir insanın başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünüdür. Bir başka deyişle, kişilik kavramından, bir insan nesnel ve öznel yanlarıyla diğerlerinden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümü anlaşılır (Köknel, 1997, 19). Ferdin duygu, düşünce, yetenek, ilgi, tutum, davranış ve eğilimleri, kişiliği oluşturan başlıca öğeler arasındadır. Bu öğeler insanın görünüşü, hareketleri, mimikleri, jestleriyle ve çevreye uyumuyla dışarıya yansır. Kişiliğin bütünlüğü içinde her insanın, öteki insanlardan farklı olmasını sağlayan, kendine özgü özellikleri vardır. Bu özellikler kişiliğin belli öğeleriyle bağlantılıdır ve bunların dışarıya yansımalarıdır.

Sosyal psikolog olan Erol Güngör kişiliği şu şekilde tarif etmektedir: “Kişilik her insanın kendine özgü davranış ve eğilimlerinin dinamik bir bütünüdür.” Dikkat edilirse, bu tarif, her insanın belli durumlarda şu veya bu davranışta bulunacağı, bu davranış için kendisini de hazır bir eğilim bulundurduğunu kabul ediyoruz. Bu eğilimlere çok defa “şahsiyet vasıfları” (uysallık, saldırganlık, içine kapanıklık...) da denir. Dinamik bir bütün derken maksadımız, bütün bu vasıfların gelişi güzel bir oranda bulunmadığını, her birinin öbürüyle karşılıklı bir bağlantı içinde olduğunu belirtmektedir (Güngör, 1997, 12). Daha açık olarak şöyle diyebiliriz: Kişilik, insanda yapıların, davranış biçimlerinin, ilgi ve eğilimlerin, yetenek, kabiliyet ve yönelişlerin karakteristik bütünleşmesidir. Çünkü ferdi başkalarından ayıran damgayı vuran kişiliktir. O insanın devamlı olan davranış biçimlerini belirtir. Könel, psikoloji ilmi açısından kişilik sorusuna değişik açıklama ve yorumlara yaklaşan psikologların görüşlerinden ve temel çıkarsamaları yapar. Kişilik, bütün bedensel özelliklerin, iç güdülerin, dürtülerin, eğilimlerin, kazanılmış deneyimlerin ve gelişme evrelerinde gerçekleştirdiği bağlantıların oluşturduğu işlevsel bütünüdür. İnsanın çevreye uyum sağlamak amacıyla yaptığı davranışların, bireysel farklılığa dayanan duyguların, düşüncelerin, becerilerin, yeteneklerin, alışkanlıkların ve kişinin eğilim ve deneyimlerin belirli evreler biçiminde bütünleşmesi sonucu oluşan bir süreçtir.

Kişiliğin Genel Özellikleri

Her insan, kendine özgü kişisel özellikler göstermekle beraber türüne özgü genel özellikleri de yapısında bulundurur. Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir. Bundan dolayı o, insanın kalıtsal gizli güçleriyle içinde yaşadığı çevre değişkenlerinin etkileşiminin ürünüdür.

İnsanın kişiliğini oluşturan özellikler, bir bütünlük oluşturur ve kişiye özgü olduğu bilinecek denli süreklilik gösterir, kendine özgü olduğu için insanı başka insanlardan ayırt edicidir. Özü benlik (ego) olan kişilik birbiriyle tutarlı ve dinamiktir. Dolayısıyla kişinin davranışının kaynağı da benliktir. Sayılan bu özellikler, yapılanmış bir örüntüdür. Kişiliğin temel işlevi, çevresini oluşturan etmenlerle ilişki kurarak ferdin

çevresine uyumunu sağlamaktır (Başaran, 1996, 33). Kişiliğin yapılanmış örtüsü içinde, kişilik özellikleri, karşı karşıya kaldığı yada ilişki kuracağı çevre etkenlerinin durumuna göre kendini yeniden düzenler.

Kişilik, dıştan görünen biyografik bir yaşantı değil; bu verileri aşan, ancak yine de bunlara dayanan bir şeydir, soyuttur, bir çok olguya dayanırsa da, onların toplamından öte bir konumdadır. Kişinin tüm yaşantısının etkilerine dayanır. Kalıplanmış ve parça parça değildir. Bir bütündür. Kişinin bütünlüğünü korur ve onu yönetir, organize edici ve bütünleyici bir güçtür. Gereksinmelerden ileri gelen gerilimi giderir. Çelişik istek ve gereksinmelerden oluşabilecek çatışmaları uzlaşmaya götürür (Altınköprü, 1999, 20). İçten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altındadır ve sürekli değişim içindedir. Bitmiş, durgun bir ürün değildir. Kişilik doğuştan yaşamın sonuna kadar bir değişim süreci içinde olmakla beraber, onda değişmeyen kısımlar vardır.

Kısaca kişilik bireyin, biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve toplumsal bütün özelliklerini, güdülerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranış özelliklerini içine alan ve bu özelliklerin birbiriyle karşılıklı münasebetlerine tabi bir bütün ve ahenktir.

Kişiliğin Katmanları

Kişilik birbirlerini tanımlayıcı biçimde işlev gören farklı katmanlardan oluşmuş bir bütündür. Bu katmanlar şu şekilde sıralanmaktadır.

En alt katmanda bedensel nitelikler bulunur. İkinci katmanda bedensel yapıya biçim ve renk veren iç salgı bezlerinin işlevi bulunur. Üçüncü katmanda zeka bulunur. Dördüncü katmanda içgüdü ve dürtülerden oluşan güdüler yer alır. Beşinci katmanda güdülerden kaynaklanan duygulanım ve coşku alanı vardır. Bu katmanın kişiye özgü özelliklerine huy (mizaç), adı verilir. Altıncı katmanda benlik bulunur. Yedinci katmanda diğer altı katmanda oluşan öznel kişilik yapısının nesnel, gözlenebilen, ölçülebilen yanı yer alır. Yani kişiliğin dışarıya yansıyan yönüdür. Sekizinci katmanda kişiliğin dışa yansıyan, başkaları tarafından algılanan toplum değerleri, kuralları ve ahlak açısından değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan karakter vardır. Dokuzuncu katman, kişinin kendini olduğu ya da olmak istediği biçimde kabullenmesi ya da kabul ettirmesi

kişiliğinin olduğu ya da olmak istediği biçimde kabullenmesi ya da kabul ettirmesi kişiliğinin gerçekliğini kanıtlaması için başvurduğu yöntemler, yollar, bu amaç uğruna harcadığı çaba ve ortaya çıkardığı ürünlerden meydana gelir. Son katmanda ise insan, kişiliğini oluşturan öteki katmanların bilincinde olarak akıp giden zaman içinde evrendeki yerini ve değerini saptar (Köknel, 1993, 95).

Karakter ve Mizaç

Alâmet manasına gelen karakter Yunanca kaynaklı bir kelimedir. Bugün tabiat ilimlerinde de kullanılmaktadır. Mesela bitkilerin veya hayvanların karakterlerinden bahsedilirken, onların münferit unsurları veya alameti karakter diye ifade edilir. Tabiat ilimlerinde belirsiz bir şeyin tezahürü işte bu karakterlerin toplam vasıtasıyla kesin olarak belli olur.

Fakat burada bahsedilen karakter ifade ettiğimiz şeyin unsurlarıdır. Karakter kavramı burada bir kıymet hükmünü taşımaz, bir olaya kavramıdır. Burada karakter kelimesinden kasıt dış alametlerin bir grubudur. Alametler birbirine tabi olur veya olmayabilir. İşte çok zaman bu manada kullanılan karakter kelimesine şeyin şekil karakteri, demek daha doğru olur. Mesela insanların veya hayvanların ırk karakteri, muayyen coğrafya şekillerinin arazi karakteri, Mısır, Gotik Roma Mimarisinin üslup karakteri bu neviden şekil karakterleridir.

Karakter, ruhta iyice yerleşen prensipler vasıtasıyla her irade fiilinin kesin ve belirli olması üzerine ruhun istikrar kazanmış halidir. Eğer bu prensipler zamanı ve toplumun ahlaki değerleri ile uygunluk teşkil ederse, o zaman karakter ahlaklılık vasfını taşır ki, bu aynı zamanda kıymeti ifade eden bir kavram olur (Kerschensteiner, 1954, 17).

Kişilik, mizaç ve karakter birbirleriyle karıştırılır, bazen bu terimlerden biri bir diğeri yerine kullanılır, fakat terminolojik olarak bu üç kelime birbirinden ayrı kavramlardır. Latince bir kavram olan karakter Almanca, Fransızca ve İngilizce’de kullanılmaktadır. Türkçe’de seciye, ayırt edici nitelik anlamına gelmektedir. Cansız varlıklar söz konusu olduğunda bilhassa “karakteristik” kelimesi kullanılır ki, kendine mahsus ve belirli özelliklere sahip olan bir şey demektir. İnsanla ilgili olarak karakter, bir insanın tutum

ve davranışlarındaki kararlılığı ve devamlılığı ifade eder. Yani karakter sahibi olan bir kimse, aynı durum ve aynı şartlar altında daima aynı şekilde hareket eden kişidir. Bu bakımdan karakter sahibi olan kimsenin karakterlerinde devamlı bir istikrar vardır.

Ayrıca karakter terimine sebat, metanet kavramları da dahildir. Güçlü bir karaktere sahip olan bir kimse, bildiği ve inandığı bir şeyi, bazı hoşnutsuzluklara ve tehlikelere rağmen daima sebat ve metanetle müdafaa etmekten geri durmaz (Peker, 1993, 84). Adler'e göre karakter, içerisinde yaşadığı dünyaya intibak etmeye çalışan bir bireyin geliştirmiş olduğu bazı belirli ifade biçimleridir. Karakter toplumsal bir kavramdır. Ancak bir bireyin çevresi ile olan ilişkilerini göz önünde bulundurduğumuz takdirde bir karakter özelliğinden söz edebiliriz. Karakter özellikleri, bir bireyin çevresiyle olan ilişkilerinin ve davranış kalıbının dış görünüşlerinden başka bir şey değildir. Bu özellikler ne verasetle geçen güçlerin ifadesidir, ne de doğuştan gelen yatkınlıklardır. Onları, özel bir beden yapısını ya da bünyeyi yaşatabilmek amacıyla kazanılmış özellikler olarak görmek lazımdır.

Allport'a göre karakter, insanın içinde yaşadığı çevrede geçerli olan değer yargılarını ve ahlak kurallarını kullanım biçimidir. Karakter, aile, okul, çevre gibi ortamlarda çocukluktan sonra biçimlenmeye başlar ve ahlaki değer taşır. Kişilik, bireyin davranışını iyi ve kötü olarak değerlendirmedir. Garret'e göre: şu veya bu ahlak veya estetik standartları bakımından bir hareket doğru veya yanlış olarak nitelendirilince kişilik özellikleri karakter özellikleri durumunu almış olur. Dürüstlük, övünme, cömertlik ve gaddarlık toplum tarafından iyi veya kötü diye hüküm giyen davranışları tasvir ettiklerinden dolayı da, aynı zamanda birer karakter özelliğidir (Tezcan, 1997, 13).

Kişilik, bir insanın beden ve ruh özelliklerinden, hareket ve davranışlarından kuvvet ve kudretinden oluşan bir yapıdır. Kişilik bu özellikleriyle beraber fertten ferde derece derece değiştiği gibi, aynı özellikler zaman zaman bireyde de değişime uğrayabilir. Kişiliğin bütün cephesi arzu edildiği şekilde gelişirse o zaman bir bütün ve ahenk teşkil eden davranışlardan normal insan kişiliği meydana gelir. Fakat bu davranışlar moral bakımından yani iyi ve kötü hareketler olarak göz önünde tutulursa, o zaman buna "karakter" denilir (Özgür, 1964, 17). Davranışlarını toplumda değer verilen ahlak

kurallarına uygun olarak yönetebilen, sosyal değerler sistemini benimsemiş olan kişilere karakterli denilmektedir.

Karakter, ilk yaşlardan itibaren, sosyal yaşantılar sonucunda bir takım değer yargılarının benimsenmesi ile gelişir. Benimsenen değerler, kişiliğin bir yanını oluşturur. Bu bakımdan karakter sözcüğü kişilik kavramıyla bağlantılıdır. Ancak kişilik karakteri de içine alan ve bir insanın kendine özgü fiziksel ve ruhsal bütün niteliklerini içeren daha kapsamlı bir terimdir. Bu bağlamda kişilik insanın psikolojik cephesi ise karakter de onun etik cephesidir denilebilir. Onun içindir ki bir insanın iyi ya da fena bir karakteri olduğunu söyleyebiliriz. Böylelikle karakter moral hareketin bir ifadesi demektir. Zihin kudretlerimizi bir eksen gibi düşünürsek kişilikte bu eksen etrafında toplanmış olan bütün alışkanlıklardır (Baymur, 1997, 252). Tedirgin edici, endişe edici veya öfkelenirici koşullarda genelde soğuk kanlı olan, bilinçli ve sakin olarak davranışlarını düzenleyebilen ve nadiren bilincini yitirip heyecana kapılan bir kimsenin kişiliğinin karakteristik özelliği için soğukkanlıdır denilebilir. Yani soğukkanlılık o kişinin bir karakter özelliğidir. Heyecanlılık ise, kişiliğin bir özelliği olmakla beraber karakteristik bir yönü değil mizaç yapısı ile alakalıdır.

Karakter, çeşitli ruhsal yeteneklerin bir kişide özel bir biçimde toplanması olayıdır ve kişiyi ruhsal yönden, zeka, duyarlılık ve davranış biçimleriyle diğer insanlardan ayıran ruhsal özelliklerin tümünü kapsar. Bireyin kendine özgü belirtisi, düşünce ve davranış konusunda nispeten galip olan tanı ve farklılığıdır (Gövsa, 1999, 83). Kısaca karaktere öznel kişiliğin başkaları tarafından nesnel biçimde çözümlenip anlaşıldığı bölümüdür denilebilir (Köknel, 1997, 129).

Mizaç bireyin duygusal ve devinimsel hayatının özelliklerinin tümü olarak kabul edilmektedir. Mizaç, karakter gibi insan kişiliğinin bütününe değil, yanını oluşturur ve duygusal denge durumunun özellikleri olarak tanımlanabilir. İnsan mizacı üzerinde beden kimyasının önemli bir etkiye sahip olduğu yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Hormonların ruh çökkünlüğü, huysuzluk, hüzünlenme, keyifsizlik gibi hallere neden olduğu anlaşılmıştır. Aynı şekilde tavırlar ve mizaç üzerinde iltihaplı hastalıklarında etkisi olduğu gözlenmiştir.

Mizaçlar hakkında, insan vücudunda bulunup, insan mizacını oluşturduğu var sayılan kan, balgam, safra ve dalak teorisine dayanan açıklamalar günümüz bilim anlayışına göre hiçbir değer taşımamaktadır. Ancak tarihsel mahiyeti vardır. Tıp ve psikoloji biliminin ortak görüşüne göre ne kadar insan varsa o kadar mizaç vardır. Bu kavram çok karanlık, karmaşık ve kapalıdır. Bu konudaki fizyolojik bilgiler o kadar sınırlıdır ki, ruhsal yapıyı açıklamak için kesinlikle yetersiz kalmaktadır. Özellikle hissetmek, düşünmek ve hareket etme konusundaki tarzımız, sinir sistemimizin iç yapıyla ilişkilidir ki, bu konudaki bilgilerimiz mizacı tanımlayabilmemize imkan vermemektedir (Köknel, 1997, 85). bununla birlikte mizacı şu şekilde tanımlayabiliriz, kişiye özgü, oldukça sınırlı, belirli duygusal tepkilerin nitelik ve nicelik bakımından değişmesidir. Çabuk kızmak, sıkılmak, neşelenmek gibi bireylere göre değişen görünüm mizaç özellikleri ya da huydur. Bunlar, insanın doğuşuyla birlikte dünyaya getirdiği manevi yetenekleridir. Hafıza ve dikkatte olduğu gibi genel, hayal ve muhakeme de olduğu gibi zihinsel heyecanların ve eğilimlerin yapı ve özelliklerinde olduğu gibi duygusal, davranışlardaki şiddetli ve süreklilikte olduğu gibi eylem biçiminde bulunabilir. Aynı zamanda normal ve anormal olabilir. İnsanın duygularının ve coşkularının bütünü olarak tanımlanan huy ya da mizaç, kişiliğin sadece bir yanını oluşturur.

Kişiliğin Oluşmasına Etki Eden Faktörler

Çevreye baktığımızda birbirine benzeyen insanları görmekle birlikte hiçbir insan tıpa tıpa bir başkasına benzemez ve ya bir başkasının davranış kalıplarını taklit etmez. Psikologları meşgul eden önemli konulardan biri de insanda olan bu davranış ve şekil farklılıklarının, ayrılıklarının ve hatta benzerliliklerinin oluşmasında rol oynayan faktörler nelerdir? Yani kısaca kişiliği şekillendirmede kalıtım mı yoksa içinde yaşanılan toplumsal çevrenin mi rolü çoktur?

Kalıtım

Birçok teolog, psikolog, biyolog ve gen mühendisini meşgul eden bu problem, henüz halledilmiş değildir. Canlılar, özellikle fiziksel yapıları bakımından, kendilerine benzer yavrular meydana getirir. Bir insanın yavrusu insan, bir atın at, bir köpeğin ise köpek

olur. Zencinin çocuğu zenci, beyazın ki beyaz olur. Bunlar soya çekimin varlığını açıkça ortaya koyar.

Ayrıca aynı çevrede buldukları halde çocukların birbirinde ayrı özelliklere sahip olmaları farklı davranmaları ve gelişmeleri, kalıtımın etkisini göstermektedir. Çevre aynı olduğu halde bireyin farklı davranışları, başarılar ve ilgileri ancak değişik kalıtımla açıklanabilir. Doğuştan geri zekalı olan bir çocuk, ne kadar iyi terbiyeciler elinde yetiştirilirse yetiştirilsin, normal zeka seviyesine ulaşamaz (Baymur, 1997, 210).

Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda, davranışların öğrenilmesi, yenilenmesi, pekiştirilmesi, hatırlanması açısından kalıtımın etkili bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Kalıtımla gelen gizil güçler kişilik yapısında ve gelişmesinde önemli rol oynar ve kişiliğin temel katmanlarından birisini oluşturur (Köknel, 1997, 28). Bu örnekler, kalıtımın önemini belirlemektedir. Bununla beraber kalıtımı tanımlamak da güçtür.

Kalıtım, sadece ana-babaya benzerlik olarak tanımlanamaz. Çünkü çocuk ana ve babasına benzemediği halde gene de bir çocuk nitelikleri soya çekiminden ileri gelebilir. Örneğin siyah saçlı ana babadan kızıl saçlı bir çocuk doğduğu zaman, onun bu niteliği daha eski atalarından gelmiş olabilir. Kalıtım, bireyde doğuştan bulunan özellikler olarak da açıklanamaz. Çünkü çocukta doğuştan bulunan özelliklerin bir kısmı ana rahminde ya da doğuş sırasında kazanılmış olabilir (Baymur, 1997, 211).

Yapılan bir araştırmada, doğumun şekliyle ileriki dönemlerde davranış biçimleri arasında ilişki araştırılmış ve aletli doğumla dünyaya gelenlerle normal dünyaya gelenler buluş çağına kadar izlenmiştir. Aletli doğumla dünyaya gelenlerde, normal doğumla meydana gelenlere göre şu bozukluklar görülmüştür: Aşırı faaliyet, tedirginlik, zihin karışıklığı, ruhsal bulanım, aşırı duyarlık, kekemelik, dikkat ve zeka bozuklukları ayrıca, aletli veya sezaryanla doğumlarda, epilepsinin ortaya çıktığı görülmüştür. Bu durum erken doğumlarda da ortaya çıkma olasılığına sahiptir (Altınköprü, 1999, 64). Aynı zamanda hamile annenin ateşli bir hastalık geçirmesinde de, zeka geriliklerinin

olabildiği gözlenmiştir. Biyolojik kalıtım, çoğalma sırasında bir takım özelliklerin genler yoluyla bir kuşaktan ötekine geçmesi olarak tanımlanabilir.

Soyaçekim Mekanizması

Genetik yapıda saklanan soy özelliğinin yeni oluşacak bir üyeye geçişi şu şekilde olmaktadır. Bir insanın oluşumu anadan gelme yumurta ve babadan gelen sperma denilen iki tohum hücrenin bir tek hücre şeklinde birleşmesi olur. Buna dölüt (zigot) denir. Bir insanın kalıtımı tam bu sırada saptanmış olur. Canlıların her hücresinde ince iplikçikler şeklinde ve ancak mikroskopla görülebilecek bir takım kromozomlar vardır. İnsan bedeninin her hücresinde kırk altı kromozom vardır. Yumurta ve sperma gibi tohum hücrelerinden dölüte 23'er olmak üzere aynı sayıda kromozom verilir. Bunlar, gözün, saçın ve tenin rengini, yüz çizgilerini, bedenin şeklini, zeka ve çeşitli kabiliyetler gibi türlü özellikler gibi tayin eden faktörlerdir. Canlıların kalıtsal materyallerinde buldukları ve nesilden nesile aktardıkları bu özelliklerine genotip denir. Bu tür özellikler kromozomlardaki DNA'larda bulunur. Bir insanın iç özelliklerinin dışa yansıyan yönüne veya bir başka kişi tarafından görülen özelliklerine ise fenotip denilir. Fenotip çevrenin etkisiyle değişebilir, ama bu değişim geçicidir. Çünkü fenotipte asıl olan kalıttır (Kayalı, 1997, 43).

Ana babadan gelen kromozomların 22'si çiftler birbirlerine benzer. Ama bir çift her zaman birbirine benzemeyebilir. Bu birbirine benzemeyen çifte, X ve Y kromozomu denir. Anadan gelen kromozomlarda her zaman X kromozomu bulunur. Babadan gelen kromozom ise cinsiyeti belirleyen özelliktedir. Babadan gelen kromozom ise cinsiyeti belirleyen özelliktedir. Eğer babadan gelen kromozomlar X kromozomu ise çocuk kız, Y kromozomu ise çocuk oğlan olur. Döllenen yumurtada gelişme, bölünme yoluyla, çoğalma şeklinde olur. Yumurta önce ikiye, dörde, sekize ve daha sonra on altıya bölünmek suretiyle geometrik artışla çoğalır. Böylece beyin ve sinir sistemi hücreleri, kaslar, kemikler ve çeşitli organ dokuları meydana gelir (Bilge, 1997, 60).

Zeka ölçütleri alanında birçok psikolog, bilhassa test psikolojisinin revaçta olduğu 1929-1930 yıllarında zeka bölümünün yaşla değişmediğini her tahta sabit kaldığını iddia

etmişlerdir. Bu iddiaya göre zeka yaşının takvim yaşına nispeti demek olan zeka bölümü, ilk çocukluk yaşlarında ne ise daha sonraki yaşlarda gençlikte ve yetişkinlikte de aynıdır.

Harvard Üniversitesi'nde 1000 kadar çocuk üzerinde yapılan deneylerde zeka bölümünün değişmediği görülmüş ve böylece zeka üzerinde çevreden ziyade kalıtımın müessir bir sebep olduğu sonucuna varılmıştır. Zeka bölümünün yaşla değişmeyip sabit kalması keyfiyeti gerçekte bir kalıtım ve çevre meselesidir. Bu mesele biyoloji, psikoloji ve sosyal hayat bakımından fevkalade öneme haizdir.

Zeka kabiliyetinin derecesi ve gelişmesi meselesi ele alınınca hiç kimsenin yanlış verasetin zeka üzerinde etkili olduğu iddiasını ortaya atması icap etmez. Her ikisini de birlikte mütalaa etmek daha doğru olur. Bu alanda çevrenin rolünün ileri olduğunu söyleyen bir takım deliller de vardır (Kaysal, 1969, 61).

Çevre ve Eğitim

İnsanın tabiatı ve davranışları üzerinde çevreni büyük rolü olur. Hatta insanlarla hayvanları birbirinden ayıran en önemli özelliklerden biri, insanı öğrenme yeteneği çok kuvvetli olmasıdır. Öğrenme ve eğitimde, çevre etkinliklerinin insan davranışlarında meydana getirdiği değişiklikler olarak tanımlana bilir. Çevre kavramı, insan davranışlarını etkileyip genetik olmayan bütün etmenleri içine alır. İnsanın çevresi fiziksel ve sosyal olmak üzere iki bölüme ayıra biliriz. Besin, hava, sıcaklık, ışık, atmosfer basıncı, organizmanın fiziksel çevrenin önemli öğeleridir. Bireyin etrafındaki insanlar ve bu insanların oluşturduğu örf ve adetler, gelenek ve görenekler, sosyal ve kültürel çevreyi meydana getirir. Biyoloji alanında çalışma yapan araştırmacılar ise çevreyi; tabii coğrafi, psikolojik, sosyal, manevi ve biyolojik çevre olmak üzere beşe ayırmaktadır (Mengüşoğlu, 1979, 21).

Kalıtım ve çevre konusunda pek çok tartışma yapıldığı için üzerimde durulması ve çok fikir yorulması lazımdır. Binet'den beri çocuğun doğuştan gelen kabiliyetinin mi yoksa çevrenin mi zekası üzerine etkili olduğu meselesi mevcuttur. Binet, bu hususta verasete daha ziyade yer verdiği için hazırladığı testlerde de buna dikkat etmiştir. Bu itibarla

onun testleri çocuğun doğuştan gelen kabiliyetlerini, yani yeni bir durum karşısında ona uyma kabiliyetini ölçer. Fakat bilgiye ait testler yoktur. Önceleri problem insanın zekası üzerinde çevre mi yoksa veraset mi üstündür şeklinde ortaya atılıyordu. Bugün ise psikologlar problemi daha ziyade zekanın şu veya bu veya bu derecede oluşunda veraset ve çevrenin tesiri ne dereceye kadar olmuştur şeklinde ortaya atmaktadır.

Çevre ve katılım bir bütün olarak ele alınmalı ve, birbiriyle münasebetleri göz önünde tutularak her biri diğerinden ayırmamalıdır. Yani bu öğeler birbirlerinden tecrit edilerek mütalaa edilmemelidir. Katılım etkeninin baskınlığının taraftarı bazı ailelerin üyelerinde görülen özel kabiliyet ve hücrelerin varlığı üzerinde durmaktadır. Mesela Bern Oulli ailesinde matematikçi kişilerin, Bach ailesinde müzik kabiliyeti gösteren kimselerin varlığını göstermektedirler. Ancak aynı aile içindeki aynı hüner ve kabiliyetin belirmesinde elverişli bir ortamın bulunması keyfiyeti de inkar edilemez bir gerçektir.

A. De Candolle, göç etmiş veya sürgün edilmiş Protestan ailelerini inceler. Bu araştırmacı guruplar arasında bir çok bilgin yetişmiş olan ailelere işaret eder. De Candolle inancı göç etmeyi ve sürgüne gönderilmeye tercih etmek keyfiyetinin büyük bir enerji getirdiğini belirterek bu enerjinin kalıtımsal olduğunu ve bilime olan kabiliyetin temelinde yattığını savunur. Bununla beraber bu yazar, çevrenin bazı etkilerini de inkar etmez. Bu arada mesela büyük bir eğitim görme ve dış memleketlere gitme olanağının hem aile geleneklerinden hem de ailenin servetinden meydana geldiğini kabul eder (Evrin, 1979, 12).

Yine bazı guruplara zeka testleri uygulandığı zaman elde edilen sonuçlar zeka üzerinde katılımın tesirleri olduğunu göstermiştir. Aralarında hiç akrabalık olmayan bir guruplarda korelasyon %31, yeğenler arasındaki korelasyon (müşterek münasebet) %39, kardeşler arasındaki korelasyon %63, ikizler arasındaki korelasyon (ayrı cinsten) %69, kardeşler arasındaki korelasyon (aynı cinsten) %82, hürriyetleri tamamen ayrı olmayanlarda korelasyon %94 olarak bulunmuştur ki, bunlarda verasetin zeka gelişmesinde büyük bir rol oynadığını gösterir (Baymur, 1997, 194).

Fakat belli yere kadar gelişen zeka çevre şartları ne kadar elverişli olursa olsun bir yerde donuklaşıyor ve durgunluk meydana geliyor. Bu da kalıtımla açıklanabilecek bir durumdur. bütünü bu araştırmalar gösteriyor ki, insanın tabiatı ve davranışları üzerinde kalıtımın mı yoksa çevresel şartların mı daha çok etkide bulunduğunu düşünmek, bir tarlada toprak mı, yoksa tohum mu önemlidir diye düşünmek gibi bir şey olur. Her iki etmen de önemlidir. Bir organizmanın gelişmesinde yalnız soya çekimin ya da yalnız çevre etkilerinin rol oynadığı iddia edilemez. Gelişme her an soya çekimle çevrenin etkileşmesinden meydana gelmektedir. Yani iki etmen arasında sürekli bir alış veriş söz konusudur. (Yavuz 1987, 21-26).

Kişilik Bağlantılı Bir Kur'an Terimi: Şâkile

Kur'an'da geçen bir terim olarak şâkile, dilbilgisi kuralları açısından, bulunduğu bağlam doğrultusunda ve yüklenen anlam itibarıyla farklı manaları içermektedir. Ona, 'hâlika', 'tabia', 'cibille', 'seciyye' ve 'mizaç' gibi anlamlar yüklenmiştir. Bu doğrultuda, hâlika, insanın yaratılış tarzı, takdir etmek, ilk ve örneksiz yaratılış, varlık sahasına çıkarmak, tabiat, huy ve varlık anlamlarına gelmektedir. Cebele/cibillet ise yaratılmak, bağlanmak, yönelmek, arzulamak ve zorlanmak manasındadır. (İbn Manzur, 1997, "ş-k-l", Isfehani 2002, "ş-k-l").

Öte yandan insanın kendi yapısına uygun olanı icra etmesinden dolayı seciye kelimesi, şâkile diye de isimlendirilmiştir. Seciyye ise, huy, tabiat, insanın yaratılış tarzı anlamlarına gelmektedir. Mizac da, bir şeye sonradan karıştırmak demektir. Buna göre hâlika, tabia, seciyye, ve cibilliyet kelimeleri, eş anlamlıdır. Bu yüklenen anlamlar, daha çok Arap dil bilimcileri ile ilgili ayeti yorumlayan müfessirlerin yaklaşımı olup, insan psikolojisiyle bağlantılı bir değerlendirmedir.

Farklı bir yönelim ise, şâkilenin, din, niyet ve ahlak olduğu şeklindedir. Bir başka anlam olan "hide", bireyin kendi bilişsel yapısı doğrultusunda zihinsel ve fiziksel uygulamaya geçmesidir (Taberi, 1119, 140).

Bu farklı anlamlandırmalar doğrultusunda, "Her biri kendi 'şâkilesine' göre hareket eder" mealindeki İsrâ Suresi (17) 84. ayetin manası şu şekillerde değer kazanmaktadır:

Her biri (tabiatına, mizacına, yaratılışına, fitratına, karakterine, seciyesine, varlık yapısına, tuttuğu yola, hayat tarzına, hoşlandığı, benimsediği ahlaki özelliklerine) göre hareket eder.

Konuyla ilgili farklı yaklaşımları teyit edecek bir çok ayet vardır. Mesela, “Nûh dedi ki: ‘Yeryüzünde kafirlerden bir tek kişi bırakma. Zira sen onları bırakırsan kullarını yoldan çıkarırlar ve sadece ahlâksız ve kâfir çocuklar doğururlar” (Nuh, 27-28) mealindeki ayet buna bir örnektir. Burada çevresel faktörlerden daha çok kalıtımla ilişkili karakteristik oluşuma dikkat çekilmektedir. Zira, Hz. Nuh’un duasındaki helak, henüz bilinçsel boyuta ulaşmamış, varlığının şuurunda olmamakla birlikte sosyal görüntüye sahip bireysel bağlama yöneliktir.

Öte yandan bazı Kur’an ayetleri de çevre ve eğitime vurgu yapmaktadır. Mesela “Ey iman edenler! Allah’ın emirlerine karşı gelmekten sakının ve sadıklarla birlikte olunuz” (et-Tevbe 19/119) veya “Âyetlerimiz hakkında dedikoduya dalanları gördüğün vakit başka bir söze dalıncaya kadar onlardan yüz çevir, uzaklaş. Şayet şeytan sana unutturursa hatırladıktan sonra kalk, o zalimler grubu ile beraber oturma” (el-En’am 6/68). Burada da eğitim ve çevre gibi dış faktörler nazara verilmektedir.

Geniş anlamıyla şâkile, hem fitrattan gelen ve hem de anne-baba, aile ortamı, arkadaş çevresi, is, eğitim ve inanç çevresi gibi sonradan çeşitli şekillerde müspet veya menfi değer yargılarıyla oluşmuş davranış biçimleri, dini ve ahlaki değerlere göre kişinin davranması demektir (Bilgiz, 2006,147).

Bu ve benzeri ayetler, çevre ve onun bir parçası olan eğitimin, bireyin kişiliğinin oluşumundaki önemine vurgu yapmaktadır. Öte yandan her doğan çocuğun ailesinin kültür ve dini yapısına göre şekillendirildiğini ifade eden hadis de (Buhari, ‘Cenaiz’, 79), yine kişiliğin çevre ve eğitim boyutuna dikkatleri çekmektedir.

Daha önceleri insanın her türlü eksikliğinin eğitim yoluyla giderilebileceği anlayışı hâkim iken, bugün, bazı farklılık ve yetersizliklerin, doğuştan geldiği, dolayısıyla ortadan kaldırılamayacağına inanılmaktadır. Eskiden işletmelerde sadece gözden kaçan hususlar ve eksiklikler tespit edilip doldurulmaya çalışılırken, yeni anlayışta buna

ilâveten, insanın mizaç, karakter ve kişilik özellikleri de belirlenmekte, ferdî farklılıkların vazife ve pozisyonla ne derece örtüştüğüne bakılmaktadır. Çünkü doğuştan getirdiğimiz mizaç ve sonradan inşa edilen kişilik özelliklerimiz, ihmal edilemeyecek kadar önemli ve sınırlayıcı çizgiler oluşturmaktadır. Verimlilik ve performansı artırmak için “insanları gruplara ayırmadan, standart paketler hâlinde hizmet içi eğitimden geçirme” düşüncesi, bu bilişsel verilere rağmen büyük ölçüde devam etmektedir. İnsanlardan azamî istifade hususundaki yeni ve daha doğru olan anlayışa göre, insanlara verilecek eğitim-öğretim ile rehberlik hizmetleri, şahsın mizaç ve kişilik yapısına, algı, idrak ve öğrenme tarzlarına uygun olması gerekir (Aydın, 2005). Dolayısıyla ders anlatım tekniklerinin, görev ve mesuliyet yükleme kriterlerinin bu istikamette yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Ziguras 2002, 109-110).

Kişilik-Şâkile İlişkisi:

ORTAK KAVRAMLAR	
KİŞİLİK	ŞÂKİLE
Karakter	Karakter
Mizaç	Mizac
Kalıtım	Kalıtım
Çevre	Çevre
Eğitim	Eğitim
Yönelim	Cibilliye
Ahlak	Ahlak
Huy	Huy
FARKLI KAVRAMLAR	
İrade	Hâlîka
Duygu	Fıtrat
Yetenek	Tabiat
Eğilim	Seciye
Tutum	Huy

Şakile teriminin alt anlamlılarından olan hâlika, tabia, seciyye, ve cibilliyet kelimeleri benzer bir mana taşımaktadır. Aralarında ince bir fark olmakla birlikte, genel bağlamda, eşdeğer olarak kabul edilmektedir. Tablo verileri doğrultusunda bir değerlendirme yapılacak olursa, kişilik ve şâkile terimlerinin alt anlamları, ana tema itibarıyla aynı özellikleri taşımaktadır. Farklı gibi görünen husus ise, şâkile nitelikleri Arapça-Osmanlıca terminolojiyle ifade edilmesidir.

DEĞERLENDİRME

Kişilik, çok yönlü bir boyuta sahiptir. Kişiliğin oluşumunu sağlayan birçok etken bulunmaktadır. Bunlar arasında üzerinde en çok durulan boyut, bireyin bilişsel yapısının baskınlığı ile çevre ve eğitim faktörüdür.

Kur'an'da her iki boyuta vurgu yapan ayetler yer almaktadır. Ancak kişiliği tanımlayan ve ona kapsamlı bir çerçeve içerisinde vurguda bulunan "şâkile" terimini içeren ayettir.

Şâkile kavramı, kişiliğin oluşumunu sağlayan bütün faktörlere göndermede bulunmaktadır. Bu faktörlerin etkinliği, zaman, zemin ve bireye göre değişmektedir. Bu doğrultuda bazı bireylerde çevre unsuru ön plana çıkarken, bazı kimselerde kalıtım ana yönlendirici olmaktadır.

İlgili ayetteki temel vurgu, herkesin şâkilesine göre hareket ettiğidir. Bu ise, genel birlikteliğin yanında özele yönelik, o kimseye özgü bir oluşumun ifadesidir ki, kişiliğin temel yapı taşıdır.

Şâkile ayetinde bireysel farklılıklara dikkat çekilmekte, böylece eğitim ve öğretim alanında daha başarılı bir sonuç için, bireysel farklılıkların dikkate alınması, kişisel girişimlere özgürlük tanınması yönünde tavsiyelerde bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Altinköprü, Tuncel (1999). *Şahsiyet Analizi*, İstanbul: Hayat yayınları.
- Aydın, Selim (2005). İnsan Tabiatına Farklı Bir Yaklaşım. *Sızıntı* (27), 321.
- Başaran, İ. Ethem (1996). *Eğitimin Psikolojik Temelleri ve Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Gül yayınları.
- Baymur, Feriha (1997). *Genel psikoloji* (13. Baskı). İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Bilge, Emine (1997). *Genetik* (3. Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi.
- Bilgiz, Musa (2006). Kişiliğin Oluşumunda Fıtrat ve Sosyal Çevrenin Etkisi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (25), 129-148.
- Erkuş, Adnan (1994). *Psikolojik Terimler Sözlüğü*. Ankara: Doruk yayınları.
- Evrin, Selmin (1979). *Psikoloji Açısından Zeka Sorunu Toplum Hizmetinde Psikoloji*. İstanbul.
- Garnek, E. Heyri (1969). *Psikolojiye Giriş* (Çev, Fevzi Ertem-Remzi Öncül). İstanbul: M.E.B. Yayınları.
- Gövsal, İ. Alaettin (1999). *Çocuk-Çocukta Davranış Gelişimi*. İstanbul: Hayat yayınları.
- Güngör, Erol (1997). *Ahlak Psikolojisi ve sosyal Ahlak*. İstanbul: Ötüken yayınları.
- İbn Manzur, (1997). *Lisanü'l-Arab*, Beyrut: Daru'l-İhyai't-Türa's'l-Arabi,
- İsfehani, Ragıb (2007). *el-Müfredatu elfazi'l-Kur'an*. Dımaşk: Daru'l-Kalem.
- Kayalı, Halit (1997). *İnsan Emriyolojisi* (2. Baskı). İstanbul: Güven yayınları.
- Kaysal, S.Sami (1969). Ankara: Örnek Matbaası.
- Köknel, Özcan (1997). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar yayınları.
- Mengüşoğlu, Takiyettin (1979). *İnsan ve Hayvan, Dünya ve Çevre*. İstanbul: İ.Ü.E.F. Yayınları.
- Özgür, İbrahim (1964). *Psikoloji*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Peker, Hüseyin (1993). *Din psikolojisi*, İstanbul: Sönmez Matbaası.
- Taberi, Ebu Cafer (1119). *Camiu'l Beyan an Te'vili Ayi'l-Kur'ân* (Nşr. M. Muhammed Sakir). Kahire: Daru'l-Maarif.
- Tezcan, Mahmut (1997). *Türk Kişiliği ve Kültür-Kişilik İlişkileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı yayınları.
- Uysal, Veysel (1996). *Din Psikolojisi Açısından dini Tutum ve Şahsiyet Özellikleri*, İstanbul: M.Ü.İ.F.V. Yayınları.
- Yavuz, Kerim (1987). *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Ziguras, Christopher (2002). International Trade in Education Services: Governing the Liberalization and Regulation of Private Enterprise. *Globalizing Education* (eds. J. Kenway, M. Singl). New York: Peter Lang.

SUMMARY

Basic goal of human existence is to develop own personality, to realize its requirements and to be able to perform its awareness. Only in this way an individual can be himself. Personality, has a versatile size, and there are a lot of connections. There are many factors that allows the formation of personality. Among these, the most emphasized aspect is the dominance factor of the cognitive structure of the individual with the environment and education. Forasmuch, human as a social entity is not perfect from birth.

There are basic reflections of personality such as character, temperament and heredity. Which of these is more dominant in personality, has been changing according to the individual and society. For this reason, should not give education to public in the same way.

Here is how that personality, needed to be individual's its own line with a cognitive data and unique to him, education also be shaped within the framework of individual formation and differences.

There are verses that emphasis on its both size in the Qur'an. However, the verse that containing term of "shakila" is defining personality and emphasize within a comprehensive framework.

Shakila concept refers to the all factors that allow formation of personality. Effectiveness of these factors vary according to time, ground and individuals.

The environmental factor comes into prominence in some individuals, while heredity is the main router, in some people.

Main emphasis on the relevant verse, is that everyone act according to his "shakila". This is far from monotype, a expression of a specific formation to anyone that the basic integral part of personality.

In the "shakila" verse drawn attention to the individual structures, so that recommendations are made in the direction of taking into account individual differences in the field of education. This is, beyond the classical methods applied in the Islamic world, emerges as a new training method.